

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

Кафедра економіки та фінансів

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Інвестування» для студентів освітнього рівня бакалавр для усіх форм навчання напряму підготовки 6.030508 «Фінанси та кредит» і спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та за напрямом підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» і спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Тернопіль-2017

СЕРІАЛОВА

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА

Методичні вказівки для проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Інвестування» для студентів освітнього рівня бакалавр для усіх форм навчання напряму підготовки 6.030508 «Фінанси та кредит» і спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та за напрямом підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» і спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / укладач Радинський С.В. – Тернопіль, ТНТУ ім.І.Пулюя, 2017. – 35 с.

Укладачі: Радинський Сергій Віталійович, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та фінансів ТНТУ ім. І. Пулюя

Рецензенти: Бажанова Наталія Володимирівна, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки та фінансів ТНТУ ім. І. Пулюя

Артеменко Людмила Борисівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та фінансів ТНТУ ім. І. Пулюя

Методичні рекомендації розглянуто та затверджено на засіданні кафедри економіки та фінансів
Протокол № __ від 27 грудня 2017 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної комісії факультету економіки і підприємницької діяльності
Протокол № __ від __ _____ 2017 р.

ВСТУП

Дисципліна „Інвестування» належить до циклу нормативних дисциплін. Ця дисципліна вивчається студентами після ознайомлення з такими дисциплінами, як: «Економіка підприємства», «Гроші та кредит», «Мікроекономіка», «Маркетинг», «Менеджмент», що дає змогу закріпити отримані знання і розпочати професійну підготовку спеціалістів з економіки.

Метою дисципліни «Інвестування» є надання теоретичних знань щодо сутності механізму функціонування інвестиційного процесу. Основні завдання вивчення дисципліни: вивчення закономірностей і механізму інвестиційних відносин держави, підприємств та фізичних осіб; набуття вмінь використовувати ці закономірності в практиці в інвестування, визначати заходи з використання інвестицій як одного з дійових важелів економічної політики держави.

В процесі вивчення дисципліни послідовно розглядаються: поняття інвестицій та інвестиційної діяльності, суб'єкти інвестиційної діяльності, форми інвестицій: фінансові, реальні та інноваційні, процес міжнародного інвестування, методи оцінки інвестиційних рішень, процес інвестиційного проектування та регулювання інвестиційних процесів.

Вивчення дисципліни „Інвестування” повинно забезпечити з боку студентів:

ЗНАННЯ: - суті та механізму аналізу інвестиційних проектів; - техніки оцінки інвестиційних проектів; сукупності відносин, що виникають у сфері аналізу інвестиційних проектів; визначення співвідношення «ризик-дохідність» і сучасній теорії портфеля;

УМІННЯ: - оцінювати та аналізувати привабливість інвестиційних проектів на альтернативній основі при формуванні портфеля реальних інвестиційних проектів, враховуючи інвестиційну політику, що проводиться в країні, використовуючи при цьому методи бюджетування капіталу та метод коефіцієнтів

ТЕМА 1: МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТУВАННЯ

План семінарського заняття:

1. Економічна сутність інвестицій
2. Основні характеристики інвестицій
3. Класифікація інвестицій
4. Основні концептуальні основи інвестування

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Поняття інвестиції.
2. Фінансові інвестиції та їх особливі ознаки.
3. Реальні інвестиції та їх особливі ознаки.
4. Джерела інвестицій оновлення та розширення.
5. Капітальні інвестиції.
6. Кількісні критерії прямих інвестицій.
7. Різниця між горизонтальними і вертикальними прямими інвестиціями.
8. Портфельні інвестиції. Відмінності між портфельними та прямими інвестиціями.

Дискусійні питання

1. Тенденції розвитку світового господарства, що обумовлюють активізацію інвестиційної діяльності.
2. Які фактори обумовлюють надзвичайну важливість створення ефективних інвестиційних механізмів в Україні?
3. Іноземні прямі інвестиції: вплив на економіку країни, форми, особливості реалізації на українському ринку.
4. Інтелектуальні інвестиції: характеристика видів, об'єктів, способів придбання.
5. Значення інноваційної діяльності для підвищення конкурентоздатності підприємства, галузі, національної економіки. Етапи та умови розвитку інноваційної діяльності.

Тести

1. Інвестори — це суб'єкти інвестиційної діяльності, які:
 - а) приймають рішення про вкладання власних коштів в об'єкти інвестування;
 - б) приймають рішення про вкладання власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування;
 - в) забезпечують реалізацію інвестицій, виступаючи в ролі кредиторів;
 - г) приймають рішення про вкладання коштів на підставі доручення кредитора.
2. Якщо прямий інвестор володіє більш як 50 % капіталу в іноземному володінні компанії, то воно визначається як:
 - а) філія;
 - б) дочірня компанія;
 - в) асоційована компанія.

3. Обсяг валових інвестицій відрізняється від обсягу чистих інвестицій розміром:

- а) амортизаційного фонду;
- б) виплачених податків;
- в) зміни цін;
- г) використання в інвестиціях позичкових коштів.

4. Значення Індексу припливу в країни прямих іноземних інвестицій більше 1 свідчить:

- а) про відносні успіхи країни в залученні іноземного капіталу порівняно з можливим, що зумовлений потенціалом країни;
- б) про те, що країна недоотримує іноземний капітал порівняно з можливим, що зумовлений потенціалом країни.

5. За якої умови майно іноземного інвестора, що ввозиться в Україну, звільняється від обкладання митом:

- а) якщо воно є внеском інвестора до статутного фонду підприємства з іноземною інвестицією;
- б) якщо майно ввозиться на термін не менше 3 років з метою інвестування на підставі зареєстрованих договорів (контрактів);
- в) якщо майно ввозиться з метою реалізації;
- г) якщо майно ввозиться іноземним інвестором для власного споживання.

6. За мінімальним кількісним критерієм інвестиція класифікується як пряма, якщо:

- а) інвестору належить не менше 5 % акцій підприємства з достатнім правом участі в управлінні;
- б) інвестору належить не менше 10 % акцій підприємства з достатнім правом участі в управлінні;
- в) інвестору належить не менше 51 % акцій підприємства;
- г) інвестор володіє 100 % акцій підприємства.

7. Інститут спільного інвестування, що існує у вигляді відкритого акціонерного товариства (залучає капітал через випуск власних акцій — простих іменних, що розміщуються шляхом відкритої підписки) і здійснює діяльність виключно в галузі спільного інвестування, є:

- а) пайовим інвестиційним фондом;
- б) корпоративним інвестиційним фондом.

8. Порівняно із реальними інвестиціями, фінансові визначаються:

- а) високою здатністю генерувати прибуток;
- б) високим ризиком морального застаріння;
- в) високим ступенем протиінфляційного захисту;
- г) високою ліквідністю.

9. Якщо загальний річний обсяг капітальних вкладень в економіці країни менший від загального обсягу амортизації основних

фондів, чи можна говорити про розширене відтворення в економіці:

- а) так;
- б) ні;
- в) залежить від інших умов.

10. Прямі інвестиції в галузі, що належать до різних стадій виробництва окремого продукту, є:

- а) горизонтальними прямими інвестиціями;
- б) вертикальними прямими інвестиціями.

Теми рефератів

1. Ефект інвестиційного мультиплікатора і його значення для розвитку економіки і підприємництва.
2. Регулювання прав інтелектуальної власності в Україні та способи їх передавання.
3. Організаційні форми передавання технологій в інвестиційній діяльності.
4. Форми і види іноземних інвестицій, що можуть бути реалізовані в Україні.

ТЕМА 2. СУБ'ЄКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

План семінарського заняття:

1. Характеристика суб'єктів інвестиційної діяльності
2. Виробничо – господарські угруповання та інститути спільного інвестування, як активні учасники інвестиційної діяльності
3. Держава, як суб'єкт інвестиційної діяльності
4. Функціональні учасники інвестиційної діяльності

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Структура інвестиційного ринку.
2. Характеристика суб'єктів інвестиційного ринку.
3. Складові характеристик інвестиційного клімату.
4. Характеристика форм прямого та непрямого впливу держави на інвестиційну діяльність.
5. Характеристика типів вільних економічних зон (зовнішньоторговельних, галузевих, комплексних (спеціальних) зон виробничого характеру).
6. Порядок створення і функціонування вільних економічних зон в Україні .
7. Міжнародні інститути, що впливають на реалізацію інвестиційної діяльності.

Дискусійні питання

1. Характеристика інвестиційного клімату України. Місце в системі міжнародних рейтингів.
2. Динаміка іноземного інвестування в економіку країни: напрями, проблеми і перспективи.
3. Чому вільні економічні зони розглядаються як форма активізації інвестиційної діяльності? Які типи ВЕЗ Ви знаєте? Які об'єктивні та суб'єктивні фактори стримують створення ВЕЗ в Україні?

Тести

1. До змінних засобів непрямого впливу на стимулювання інвестиційної діяльності належать:

- а) бюджетне фінансування на безповоротній основі;
- б) грошово-кредитна політика;
- в) амортизаційна політика;
- г) бюджетне кредитування;
- д) всі зазначені в пунктах а, б, в, г і д;
- е) зазначені в пунктах а і г; є) зазначені в пунктах б і в;
- ж) зазначені в пунктах б, в і г.

2. Оподаткування підприємств з частковою участю іноземного інвестора в Україні здійснюється на пільгових умовах:

- а) так;
- б) ні;
- в) за умови, що частка участі іноземного інвестора у статутному фонді складає не менше 10 %;
- г) за умови, що частка участі іноземного інвестора у статутному фонді складає не менше 25 %.

3. Порівняно із фінансовим, особливостями реального інвестування є:

- а) високий рівень ліквідності;
- б) низька здатність генерувати прибуток;
- в) високий ступінь протиінфляційного захисту;
- г) низький рівень протиінфляційного захисту.

4. Інституційним інвестором, що здійснює прямі інвестиції з метою отримання повного контролю, є:

- а) фінансова група;
- б) інвестиційна компанія;
- в) холдингова компанія;
- г) фінансова компанія.

5. Зі збільшенням вартості кредитних ресурсів у країні обсяг інвестицій:

- а) зростає;
- б) зменшується;
- в) залежить від інших економічних умов.

6. міжнародна організація, основна мета якої стимулювання прямих іноземних інвестицій у країни, що розвиваються, шляхом усунення перешкод некомерційного характеру (надання іноземним інвесторам страхових гарантій проти некомерційних ризиків, надання інформаційних послуг щодо поліпшення інвестиційного клімату), — це така організація, як:

- а) Організація економічного співробітництва та розвитку;
- б) Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних суперечок;
- в) Багатостороннє агентство гарантування інвестицій;
- г) Конференція ООН з торгівлі та розвитку.

Ситуаційні задачі

Завдання 1. Підбір статистичних матеріали, що свідчать про динаміку руху прямих інвестицій та закордонних інвестицій в Україні (за географічною, галузевою,

регіональною ознаками, динаміка за періодами). На основі зібраних даних зробіть висновки про особливості участі України в процесах міжнародної інвестиційної діяльності.

Завдання 2. Наведіть конкретні приклади виходу на український ринок багатонаціональних компаній та проаналізуйте їх вплив на національну економіку.

Теми рефератів

1. Динаміка залучення іноземних інвестицій в Україні. Порівняльний аналіз з іншими країнами (за вибором).
2. Особливості функціонування спільних підприємств в Україні.
3. Діяльність транснаціональних корпорацій на українському ринку (на основі конкретної компанії).
4. Вплив міжнародних інститутів на міжнародну інвестиційну діяльність (Багатостороннє агентство гарантування інвестицій, Міжнародна фінансова корпорація тощо).
5. Міжнародні рейтинги, що використовуються для оцінки інвестиційної привабливості національних економік.
6. Місце України в системі міжнародних рейтингів, що визначають привабливість інвестиційного клімату країни.
7. Досвід функціонування вільних економічних зон, як чинника стимулювання інвестиційної діяльності (на конкретному прикладі, за вибором).
8. Використання змінних засобів прямого впливу на стимулювання інвестиційної діяльності в Україні.
9. Використання змінних засобів непрямого впливу на стимулювання інвестиційної діяльності в Україні.
10. Методи і механізми селективного регулювання іноземної інвестиційної діяльності.
11. Основні завдання БАГІ у сфері стимулювання інвестиційної діяльності та його механізм.

ТЕМА 3. ФІНАНСОВІ ІНВЕСТИЦІЇ

План семінарського заняття:

1. Характеристика фінансових інвестицій
2. Різновиди фінансових інвестицій
3. Ринок цінних паперів
4. Учасники ринку цінних паперів та їх функції
5. Фондова біржа

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Інструменти ринку цінних паперів та їх класифікація.
2. Критерії оцінювання інвестиційних якостей фінансових інструментів.
3. Принципи оцінки вартості та дохідності цінних паперів (акцій, облігацій, інвестиційних сертифікатів тощо).
4. Методи технічного та фундаментального аналізу якостей цінного папера.

Тести

1. Аналіз фондових цінностей, що передбачає вивчення фінансово-господарського стану емітента, прогнозування його майбутнього в контексті стану та ймовірних змін зовнішнього середовища господарювання, — це:

- а) технічний аналіз;
- б) фундаментальний аналіз.

2. Якщо значення коефіцієнта, що відображає співвідношення балансової і ринкової вартості (P/B) менше одиниці, це свідчить про те, що:

- а) цінний папір недооцінений;
- б) цінний папір переоцінений;
- в) не дозволяє визначити правильність оцінки цінного папера.

3. Фондовий індекс, що відбиває вартість акцій усіх корпорацій, що котируються на Нью-йоркській, Американській фондових біржах і у позабіржовому обігу, — це:

- а) Dow Jones Index;
- б) Value Line Composite Index;
- в) NYSE Composite Index;
- г) Wilshire-5000;
- д) Standart's & Poor's Index.

4. Аналіз тенденцій розвитку ринкового курсу акцій окремого емітента, що проводиться за допомогою графіків, конфігурації яких відображають ринкову поведінку активів, є елементом:

- а) технічного аналізу;
- б) фундаментального аналізу.

5. Кон'юнктура фондового ринку характеризується динамікою спеціальних індексів, що будуються як усереднений розмір котирувань цінних паперів обраного кола компаній. При побудові індексів стану фондового ринку використовуються наступні методи розрахунку:

- а) темпи зміни середньоарифметичної величини цін певного набору акцій;
- б) темпи зміни середньозваженої величини ціни акцій;
- в) середньоарифметичний темп зміни ціни акцій;
- г) середньгеометричний темп зміни цін акцій;
- д) зазначені в пунктах А і Б;
- е) зазначені в пунктах А, Б і Г; є) зазначені в пунктах А, Б, В і Г.

6. Капіталізована вартість акцій, це показник:

а) що, показує темпи зростання вкладеного капіталу і є різницею між сумою чистого прибутку та відсотків за користування позичковим капіталом, що поділена на балансову вартість акціонерного капіталу;

б) що визначає ринкову вартість акцій і є добутком загальної кількості акцій цього емітента на середньозважену ціну попиту учасників ринку;

в) що характеризує можливість продажу акцій конкретного емітента і є співвідношенням загального обсягу пропозиції акцій до реального обсягу їх продажу.

7. Індекс, що найширше відображає узагальнену оцінку даних українського фондового ринку, — це:

- а) індекс КАС-20(s) простий;
- б) індекс КАС-20(w) зважений;
- в) інтегральний індекс;
- г) ПФТС-індекс;
- д) індекс ProU-50.

8. Зазначте, чи може акціонерне товариство випускати облігації підприємства для покриття збитків, пов'язаних з його господарською діяльністю:

- а) так;
- б) ні;
- в) може, якщо отримало дозвіл ДКЦПФР;
- г) може, якщо розмір збитків не перевищує 2 % статутного фонду.

9. Обмеження щодо випуску облігацій підприємств в Україні існують:

- а) якщо сума випуску облігацій становить більш як 25 % розміру власного капіталу;
- б) якщо сума випуску облігацій становить більш як 50 % розміру власного капіталу;
- в) якщо сума випуску облігацій становить більш як 100 % розміру власного капіталу;
- г) якщо сума випуску облігацій становить більш як 300 % розміру власного капіталу;
- д) якщо випуск облігацій здійснюється до повної оплати всіх випущених акцій;
- е) немає ніяких обмежень; є) зазначені у пунктах А і Д;
- ж) зазначені у пунктах Б і Д;
- з) зазначені у пунктах В і Д; и) зазначені у пунктах Г і Д.

10. Коли дисконтна ставка на ринку зменшується, раніше випущені облігації продаються за:

- а) вищою ринковою ціною;
- б) нижчою ринковою ціною;
- в) зміни ринкової ціни не відбувається.

Задачі

Задача 1. Відомо, що очікуваний дивіденд наступного року становить 2,5 грн, прогнозовані дивіденди компанії протягом двох років зростатимуть на 15 %, приріст третього року — 10 %, четвертого — 8 %. Необхідна ставка доходу — 10 %. Розрахуйте максимальну поточну вартість цієї акції.

Задача 2. Розрахуйте стандартне середньоквадратичне відхилення і коефіцієнт варіації для акції А, про яку відомо, що за останні три звітні періоди дивіденди становили, відповідно, 3 грн, 3,20 грн, 3,15 грн. Порівняйте отримані вами значення з акцією Б, коефіцієнт варіації якої дорівнює 0,07, і зробіть висновок щодо того, якій з акцій слід віддати перевагу при включенні в портфель інвестора, не схильного до ризику.

Задача 3. Умовний інвестор сформував портфель цінних паперів за рахунок придбання таких цінних паперів:

- 5000 одиниць акцій підприємства А за ціною 3 грн з дохідністю 14 %;
- 6000 одиниць акцій підприємства Б за ціною 5 грн з дохідністю 13 %;
- 500 облігацій підприємства А за номіналом 1000 грн з дохідністю 10 %;
- 500 державних облігацій внутрішньої позики з номіналом 1000 грн і дохідністю 7 %.

Розрахуйте середню дохідність сформованого портфеля інвестора.

Задача 4. Розрахуйте поточну вартість облігації з купонною ставкою A , номіналом 1000 грн та строком погашення B , якщо ставка дисконту становить B . За допомогою таблиць процентного фактора теперішньої вартості та процентного фактора теперішньої вартості ануїтету обрахуйте, як зміниться вартість цієї облігації за ставки дисконту Γ . Зробіть висновок щодо впливу ставки дисконту на зміну оцінки облігації.

Варіант	1	2	3	4	5
A, %	7	8	8,5	9	9,5
B, років	3	4	5	3	4
B, %	8,5	9	7,5	8	8,5
Г, %	6	7	10	10	11

Задача 5. Дивіденди компанії щороку зростали на A %. Сподіваються на збереження темпів приросту. Останні щорічні дивіденди становили 2,5 грн на акцію. Визначте вартість звичайної акції, якщо необхідна ставка доходу становить 12 %.

Варіант	A, %	B, грн.	B, %
1	7	1,5	12
2	5	1,2	11
3	4	0,8	10
4	3	0,6	11
5	5	0,9	12

Задача 6. Акціонерне товариство має сплачений статутний капітал у розмірі A , який складається з простих (B) та привілейованих акцій, при цьому товариство випустило максимально можливу кількість привілейованих і звичайних акцій. Фіксована ставка дивіденду за привілейованими акціями становить B . За підсумками фінансового року чистий прибуток товариства становив Γ , з яких на розвиток виробництва було спрямовано D %. Ринкова ставка відсотка становить ϵ .

Розрахуйте, як зміниться курсова вартість простих акцій цього товариства, якщо:

- ринкова відсоткова ставка підніметься на три відсоткові пункти;
- ринкова процентна ставка знизиться до \mathcal{J} .

Варіант	1	2	3	4	5
Статутний капітал A , тис. грн.	200	150	240	280	180
Кількість звичайних акцій B , тис. од.	35	20	35	30	30
Ставка доходу за привіл. акціями B , %	14	11	13	10	12

Теми рефератів

1. Акції: класифікація, особливості обігу.
2. Облігації: класифікація, особливості обігу.
3. Казначейські зобов'язання: класифікація, особливості обігу.
4. Інвестиційні сертифікати: класифікація, особливості емісії, обігу.
5. Фінансові деривативи: класифікація, особливості емісії, обігу.
6. Критерії оцінки інвестиційних якостей фінансових інструментів.
7. Принципи оцінки вартості та дохідності акцій.
8. Дохідність акцій: визначення, економічна сутність, формула.
9. Фондова біржа та її сутність. Функції фондової біржі.
10. Фундаментальний аналіз фінансових інструментів.
11. Технічний аналіз фінансових інструментів.
12. Фондові індекси: сутність, значення.

ТЕМА 4: ІНВЕСТИЦІЇ У ВИРОБНИЧИЙ КАПІТАЛ (РЕАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ)

План семінарського заняття:

1. Загальна характеристика реальних інвестицій
2. Основні форми реального інвестування
3. Інвестиції в основний капітал
4. Інвестування оборотного капіталу

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Класифікація інвестиційних проектів.
2. Зміст стратегічного планування проекту.
3. Зміст оперативного планування проекту.
4. Структура бізнес-плану. Характеристика його складових (фінансова, маркетингова, виробнича, організаційна складові тощо).
5. Характеристика етапів реалізації інвестиційного проекту.

Тести

1. Угода лізингу класифікується як оперативний лізинг, якщо:
 - а) за термін дії угоди амортизується не менше 60 % вартості об'єкта;
 - б) за термін дії угоди амортизується менше 75 % вартості об'єкта;
 - в) за термін дії угоди амортизується понад 75 % вартості об'єкта.
2. Інвестиційна операція, пов'язана з перетворенням виробничого процесу на основі сучасних науково-технічних досягнень, що здійснюється згідно із комплексним планом і спрямована на збільшення виробничого потенціалу підприємства, відповідає наступній формі реального інвестування:
 - а) придбання цілісного майнового комплексу;
 - б) модернізація; в) реконструкція;
 - г) відновлення устаткування;
 - д) інноваційне інвестування в нематеріальні активи.

3. Зазначте, чи відповідають елементи поточних витрат за інвестиційним проектом переліку елементів витрат на виробництво (сировина, матеріали, паливо, зарплата, амортизація тощо):

- а) так;
- б) ні;
- в) частково.

4. Спосіб фінансування компанією власних дій за рахунок чистого прибутку, нерозподіленого серед акціонерів, це:

- а) самофінансування;
- б) корпоратизація; в) трастинг;
- г) факторинг;
- д) франчайзинг.

5. Аналіз точки беззбитковості проекту визначає:

- а) мінімально необхідний обсяг фінансування проекту;
- б) мінімально необхідний обсяг позики;
- в) припустимий рівень витрат за проектом;
- г) мінімально необхідний обсяг виробництва для покриття витрат за проектом.

6. До капітальних витрат проекту належать:

- а) сировина і матеріали;
- б) витрати на придбання будівель та устаткування;
- в) амортизація основних фондів;
- г) оплата праці.

7. Зазначте визначення економічного змісту показника чистої приведеної вартості проекту:

- а) сумарний поточний прибуток за проектом;
- б) усі прибутки від реалізації проекту, скориговані на розмір інфляції;
- в) сумарна за всіма роками життя проекту приведена до поточного періоду різниця між прибутками і витратами за проектом.

8. Зазначте, з яким показником порівнює інвестор внутрішню норму прибутковості проекту, приймаючи рішення щодо його ухвалення:

- а) з фондвіддачею;
- б) з середньою ринковою дохідністю;
- в) з очікуваною рентабельністю інвестицій.

9. Кредит, за якого вся відповідальність за реалізацію проекту покладається на фінансово-кредитну організацію, є кредитом:

- а) без регресу на позичальника;
- б) з повним регресом на позичальника;
- в) з частковим регресом на позичальника
- г) фінансування на консорційних засадах.

10. Зазначте, якій кількісній мірі відповідає показник періоду окупності для позитивної оцінки проекту інвестором:

- а) менше 1 року;
- б) менше 2 років;
- в) від 2 до 4 років;
- г) менше загального терміну життя проекту;

- д) менше періоду, що визначений для повного погашення зобов'язань за борговим фінансовим проектом;
 е) менше 10 років.

Задачі

Задача 1. Розрахувати термін окупності інвестиційного проекту за допомогою спрощеного показника, а також більш точним методом.

Рік реалізації проекту	Обсяг інвестицій, тис. грн.	Доходи, тис. грн.	Поточні витрати на виробництво, тис. грн.
0-й	110	—	—
1-й	-	160	150
2-й	-	170	140
3-й	-	190	130
4-й	-	150	140

Задача 2. Проект, що потребує інвестицій у розмірі 160 тис. грн, передбачає отримання річного доходу в розмірі 30 тис. грн протягом 10 років. Оцініть доцільність такої інвестиції, якщо коефіцієнт дисконтування — 15 %.

Задача 3. Нехай підприємство виробляє і продає 100 тис. виробів за місяць за ціною одиниці 2,5 грн. При заданому обсязі виробництва сумарні витрати дорівнюють 170 тис. грн, з них постійні витрати — 70 тис. грн.

Знайти точку беззбитковості. Визначити прибутки (збитки) за заданих умов.

Визначити прибутки (або збитки) при збільшенні та зменшенні обсягів виробництва на 50 тис. виробів. Визначити можливі прибутки (або збитки) при збільшенні та зменшенні ціни продукції на 20 %.

Задача 4. Оберіть найефективніший проект серед двох запропонованих, якщо ставка дисконтування становить 10 %. Обидва проекти потребують однакових обсягів початкових інвестицій в розмірі 400 тис. грн та розраховані на однаковий термін — 3 роки. Перший проект передбачає таких щорічних надходжень за проектом: 150 тис. грн, 200 тис. грн, 250 тис. грн. Другий проект передбачає таких щорічних надходжень за проектом: 250 тис. грн, 200 тис. грн, 150 тис. грн.

Задача 5. Фірма має намір придбати обладнання вартістю 20 тис. грн. Розраховано, що річна економія від установа цього обладнання становитиме 5 тис. грн, тривалість експлуатації — 5 років, а залишкова вартість — 1000 грн. Чи доцільним є придбання такого обладнання, якщо норма дохідності на інвестиції становить 10 %?

Задача 6. Підприємство розглядає інвестиційний проект — придбання технологічної лінії. Вартість лінії — 15 млн грн, термін експлуатації — 5 років, знос на обладнання вираховується за методом прямолінійної амортизації (20 % на рік), виручка від реалізації продукції за роками прогнозується в таких обсягах: 10200 тис. грн, 11100 тис. грн, 12300 тис. грн, 12000 тис. грн, 9000 тис. грн (без ПДВ). Поточні витрати складають у перший рік — 5100 тис. грн і щорічно збільшуються на 4 %. Ставка податку на прибуток — 30 %, а ціна авансованого капіталу — 14 %. Визначити чистий приведений дохід за проектом та індекс прибутковості.

Задача 7. Визначити внутрішню норму прибутковості проекту і порівняти з очікуваною інвестором дохідністю інвестицій на рівні 40 %. Зробити висновок щодо доцільності реалізації проекту.

Рік реалізації проекту	Обсяг інвестицій, тис. грн.	Поточні доходи від проекту, грн.	Поточні витрати проекту (витрати на виробн.), тис. грн.
0-й	100		
1-й		200	150
2-й		250	180
3-й		250	170

Теми рефератів

1. Постійні та змінні витрати за проектом.
2. Юридичне забезпечення інвестиційного проекту.
3. Організація оперативного управління проектом.
4. Організаційний план інвестиційного проекту.
5. Комплексна оцінка інвестиційного проекту.
6. Аналіз соціальних аспектів проекту.
7. Моніторинг інвестиційного проекту: мета, види і напрями моніторингу.
8. Технологія розробки інвестиційного проекту.
9. Класифікація інвестиційних проектів.
10. Критерії відбору інвестиційних проектів.
11. Визначення умов беззбитковості проекту.
12. Виробничий план проекту.
13. Екологічна експертиза проекту.
14. Завдання аналізу інвестиційного проекту.
15. Типові помилки при реалізації проекту.
16. Причини припинення робіт за проектом. Форми виходу з проекту.
17. Аналіз контрактного забезпечення проекту.
18. Аналіз зовнішніх умов реалізації проекту.
19. Порядок проведення експертизи інвестиційного проекту.
20. Аналіз комерційної здійснюваності проекту.
21. Завдання аналізу інвестиційного проекту.

ТЕМА 5. ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ІНВЕСТИЦІЙ

План семінарського заняття:

1. Поняття інновацій та їх види. Форми інноваційної діяльності
2. Інноваційний процес та його особливості
3. Об'єкти інноваційної діяльності
4. Суб'єкти інноваційної діяльності
5. Фінансова підтримка інноваційної діяльності

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Економічна сутність інновацій
2. Етапи інноваційного процесу
3. Сутність інноваційної діяльності
4. Об'єкти інноваційної діяльності
5. Суб'єкти інноваційної діяльності
6. Фінансова підтримка інноваційної діяльності
7. Функціонування технополісів, технопарків, бізнес-інкубаторів

Задачі

Задача 1. Відомо, що очікуваний дивіденд наступного року складає 2,5 грн, прогнозовані дивіденди компанії протягом двох років зростатимуть на 15 %, приріст третього року — 10 %, четвертого — 8 %. Необхідна ставка доходу — 10 %. Розрахувати максимальну поточну вартість цієї акції.

Задача 2. Розрахувати стандартне середньоквадратичне відхилення і коефіцієнт варіації для акції а, про яку відомо, що за останні три звітні періоди дивіденди складала відповідно 3 грн, 3,20 грн, 3,15 грн. Порівняйте отримані Вами значення з акцією б, коефіцієнт варіації якої дорівнює 0,07, і зробіть висновок щодо того, якій з акцій слід віддати перевагу при включенні в портфель інвестора, несхильного до ризику.

Задача 3. Розрахувати поточну вартість облигації з купонною ставкою — А, номіналом 1000 грн. та строком погашення — Б, якщо ставка дисконту становить В. За допомогою таблиць процентного фактору теперішньої вартості та процентного фактора теперішньої вартості ануїтету обрахуйте, як зміниться вартість цієї облигації за ставки дисконту Г. Зробіть висновок про вплив ставки дисконту на зміну оцінки облигації.

Варіант	1	2	3	4	5
А(%)	7	8	8,5	9	9,5
Б (років)	3	4	5	3	4
В(%)	8,5	9	7,5	8	8,5
Г(%)	6	7	10	10	11

Задача 4. Дивіденди компанії щорічно зростали на a %. Сподіваються на збереження темпів приросту. Останні щорічні дивіденди склали 2,5 грн на акцію. Визначити вартість звичайної акції, якщо необхідна ставка доходу становить 12 %.

Варіант	A, %	Б, грн.	В, %
1	7	1,5	12
2	5	1,2	11
3	4	0,8	10
4	3	0,6	11
5	5	0,9	12

Задача 5. Акціонерне товариство «А» має сплачений статутний капітал у розмірі А, який складається з простих та привілейованих акцій, при цьому товариством випущено максимально можливу кількість привілейованих та Б звичайних акцій. Фіксована ставка дивіденду за привілейованими акціями становить В. За підсумками фінансового року чистий прибуток товариства становив Г, з яких на розвиток виробництва було спрямовано Д %. Ринкова ставка відсотка становить е.

Розрахувати як зміниться курсова вартість простих акцій цього товариства, якщо:

- 1) ринкова відсоткова ставка підвищиться на три відсоткові пункти;
- 2) ринкова процентна ставка знизиться до 10 %.

Варіант	1	2	3	4	5
Статутний капітал, тис. грн. (А)	200	150	240	280	180
Кількість звичайних акцій, тис. од. (Б)	35	20	35	30	30
Ставка доходу за привіл. акціями, % (В)	14	11	13	10	12

Тести

1. Аналіз фондових цінностей, що передбачає вивчення фінансово-господарського стану емітента, прогнозування його майбутнього в контексті стану та ймовірних змін зовнішнього середовища господарювання, — це:

- а) технічний аналіз;
- б) фундаментальний аналіз.

2. Якщо значення коефіцієнта, що відображає співвідношення балансової і ринкової вартості (Р/В) менше одиниці, це свідчить про те, що:

- а) цінний папір недооцінений;
- б) цінний папір переоцінений;
- в) не дозволяє визначити правильність оцінки цінного папера.

3. Фондовий індекс, що відбиває вартість акцій усіх корпорацій, що котируються на Нью-йоркській, Американській фондових біржах і у позабіржовому обігу, — це:

- а) Dow Jones Index;
- б) Value Line Composite Index;
- в) NYSE Composite Index;
- г) Wilshire-5000;
- д) Standart's & Poor's Index.

4. Аналіз тенденцій розвитку ринкового курсу акцій окремого емітента, що проводиться за допомогою графіків, конфігурації яких відображають ринкову поведінку активів, є елементом:

- а) технічного аналізу;
- б) фундаментального аналізу.

5. Кон'юнктура фондового ринку характеризується динамікою спеціальних індексів, що будуються як усереднений розмір котирувань цінних паперів обраного кола компаній. При побудові індексів стану фондового ринку використовуються наступні методи розрахунку:

- а) темпи зміни середньоарифметичної величини цін певного набору акцій;
- б) темпи зміни середньозваженої величини ціни акцій;
- в) середньоарифметичний темп зміни ціни акцій;
- г) середньгеометричний темп зміни цін акцій;
- д) зазначені в пунктах А і Б;
- е) зазначені в пунктах А, Б і Г; є) зазначені в пунктах А, Б, В і Г.

6. Капіталізована вартість акцій, це показник:

а) що, показує темпи зростання вкладеного капіталу і є різницею між сумою чистого прибутку та відсотків за користування позичковим капіталом, що поділена на балансову вартість акціонерного капіталу;

б) що визначає ринкову вартість акцій і є добутком загальної кількості акцій цього емітента на середньозважену ціну попиту учасників ринку;

в) що характеризує можливість продажу акцій конкретного емітента і є співвідношенням загального обсягу пропозиції акцій до реального обсягу їх продажу.

7. Індекс, що найширше відображає узагальнену оцінку даних українського фондового ринку, — це:

- а) індекс КАС-20(s) простий;
- б) індекс КАС-20(w) зважений;
- в) інтегральний індекс;
- г) ПФТС- індекс;
- д) індекс ProU-50.

8. Зазначте, чи може акціонерне товариство випускати облігації підприємства для покриття збитків, пов'язаних з його господарською діяльністю:

- а) так;
- б) ні;
- в) може, якщо отримало дозвіл ДКЦПФР;
- г) може, якщо розмір збитків не перевищує 2 % статутного фонду.

9. Обмеження щодо випуску облігацій підприємств в Україні існують:

а) якщо сума випуску облігацій становить більш як 25 % розміру власного капіталу;

б) якщо сума випуску облігацій становить більш як 50 % розміру власного капіталу;

в) якщо сума випуску облігацій становить більш як 100 % розміру власного капіталу;

г) якщо сума випуску облігацій становить більш як 300 % розміру власного капіталу;

д) якщо випуск облігацій здійснюється до повної оплати всіх випущених акцій;

е) немає ніяких обмежень; є) зазначені у пунктах А і Д;

ж) зазначені у пунктах Б і Д;

з) зазначені у пунктах В і Д; и) зазначені у пунктах Г і Д.

10. Коли дисконтна ставка на ринку зменшується, раніше випущені облігації продаються за:

а) вищою ринковою ціною;

б) нижчою ринковою ціною;

в) зміни ринкової ціни не відбувається.

Реферати

1. Сучасні підходи до фінансування науково-технічної діяльності.

2. Характеристика джерел фінансування інноваційних проектів.

3. Значення інноваційної форми інвестицій в структурній перебудові економіки України.

4. Роль держави у здійсненні і удосконаленні структури науково-технічного потенціалу. Державна підтримка інновацій.

5. Фінансування науково-технічної діяльності в індустріально-розвинутих країнах.

6. Досвід країн з ринковою економікою в залученні венчурного капіталу для фінансування інновацій.

7. Напрями реформування державної інноваційної політики на сучасному етапі.

8. Організаційно-економічні основи формування і функціонування інноваційної сфери.

9. Закордонний досвід фінансування інноваційної діяльності.

Питання для роздуму, самоперевірки, повторення

1. Ефективність окремих напрямів інноваційної діяльності: основні показники і методика їх визначення.

2. Поняття венчурного капіталу та розвиток інноваційного фінансування в Україні.

3. Характеристика суб'єктів інноваційної діяльності в Україні.

4. Технополіси і технопарки, їх призначення та напрями діяльності.

5. Особливості діяльності бізнес-інкубаторів.

6. Основні принципи та завдання реалізації державної інноваційної політики.

ТЕМА 6. ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЕКТИ, ЯК ОСНОВА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

План семінарського заняття:

1. Поняття, різновиди та характерні ознаки інвестиційних проектів
2. Життєвий цикл інвестиційного проекту та його фази
3. Основні аспекти передінвестиційних досліджень
4. Техніко-економічне обґрунтування (ТЕО) інвестиційного проекту та його структура

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Інвестиційний процес та інвестиційний цикл.
2. Порівняльна характеристика комерційних і інвестиційних проектів.
3. Маркетингові дослідження на проектній стадії передінвестиційних досліджень.
4. Порядок розробки інвестиційних проектів.
5. Зміст окремих розділів ТЕО проекту.

Тести

1. Якщо не менше 80 % загальної вартості активів ІСІ становлять грошові кошти, ощадні сертифікати, облігації підприємств та облігації місцевих позик, державні цінні папери, а також цінні папери, що допущені до торгів на фондовій біржі або у торговельно-інформаційній системі, то інвестиційний фонд класифікується як:

- а) диверсифікований;
- б) недиверсифікований; в) венчурний.

2. Портфель, що формується за критерієм максимізації поточного доходу чи приросту інвестованого капіталу поза залежністю від ступеня інвестиційного ризику, є:

- а) агресивним портфелем;
- б) поміркованим портфелем;
- в) консервативним портфелем.

3. Зазначте, чи можна зменшити несистематичний ризик за рахунок диверсифікації портфеля:

- а) так;
- б) ні.

4. Скільки фінансових інструментів має бути в портфелі цінних паперів, щоб вважати його диверсифікованим:

- а) не менше 5;
- б) від 5 до 10;
- в) від 8 до 20;
- г) понад 20.

5. Виключно юридичні особи можуть бути учасниками:

- а) пайового інвестиційного фонду;

- б) корпоративного інвестиційного фонду;
- в) венчурного фонду;
- г) зазначених в пунктах А, Б і В;
- д) зазначених в пунктах А і Б.

6. Ризик зниження прибутковості, прямих фінансових витрат, що виникає в операціях із цінними паперами у зв'язку з невизначеністю їх фінансових результатів, можливою неефективністю виробництва, маркетинговими помилками чи прорахунками фінансового менеджменту, є:

- а) систематичним ризиком;
- б) несистематичним ризиком.

7. Значення індексу прибутковості, що свідчить про те, що проект є прийнятним, відповідає:

- а) $IP < 0$; б) $IP > 0$; в) $IP < 1$; г) $IP > 1$.

8. Лізинг, коли власник майна передає право власності на нього майбутньому лізингодавцю на умовах купівлі-продажу і водночас виступає як користувач цього майна, є такою формою лізингу:

- а) з повним набором послуг; б) зворотним;
- в) розподільним;
- г) непрямим;
- д) прямим;
- е) оперативним; є) фінансовим.

9. Кредитна лінія зі встановленим лімітом, при перевищенні якого змінюється вартість фінансування, є лінією:

- а) підтвердженою;
- б) з повідомленням;
- в) рамковою;
- г) не відновлювальною; д) револьверною.

10. Згідно із українським законодавством об'єктом лізингу не можуть бути:

- а) нематеріальні активи;
- б) основні фонди;
- в) майнові комплекси підприємств;
- г) земельні ділянки;
- д) майнові права;

Задачі

Задача. Розрахувати майбутню вартість вкладу через 3 роки за складним відсотком, якщо початкова сума вкладу — 1000 грн., річний відсоток — 15 %.

Задача. Компанії необхідно нагромадити 2 млн. грн для придбання через 10 років будівлі під офіс. Найбезпечнішим способом нагромадження є придбання серій безризикових державних цінних паперів, що генерують річний дохід за ставкою 8 % річних з нарахуванням процентів кожні півроку. Яким має бути початковий внесок фірми?

Задача Розрахувати теперішню вартість грошових потоків по кожному з проектів. Визначити показники: чистий приведений дохід; індекс дохідності; період окупності. На основі розрахованих показників визначити найбільш ефективний проект.

Обсяг інвестованих коштів, тис. грн.		Ставка проценту, %		Сума грошового потоку, тис. грн.									
				Проект А					Проект В				
А	В	А	В	Всього	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	Всього	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік
11000	10800	13	15	13000	9000	4000	-	-	13700	5000	6000	2700	-

Теми рефератів

1. Роль передінвестиційних досліджень в реалізації інвестиційних проектів.
2. Інвестиційний проект як основа реального інвестування.
3. Види інвестиційних проектів: критерії класифікації та специфічні ознаки.
4. Структура техніко-економічного обґрунтування інвестиційних проектів.
5. Сучасні підходи до структуризації життєвого циклу проекту.

ТЕМА 7. ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ

План семінарського заняття:

1. Необхідність іноземного інвестування. Види і форми іноземних інвестицій.
2. Державна політика щодо залучення іноземних інвестицій та державні гарантії їх захисту.
3. Вільні економічні зони (ВЕЗ): види, порядок створення та механізм їх функціонування.
4. Міжнародна інвестиційна діяльність та її фінансові інститути.

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Стан іноземного інвестування економіки України
2. Чинники, що впливають на стан іноземного інвестування
3. Інвестиційний клімат та його основні складові
4. Механізми покращення інвестиційного клімату в Україні
5. Зарубіжний досвід створення привабливого інвестиційного клімату

Тести

1. Іноземний інвестор формує свій інвестиційний портфель шляхом:
 - 1) залучення боргових фінансових інструментів і інструментів власності (капіталу);
 - 2) придбання тільки цінних паперів;
 - 3) придбання пакетів акцій, що належать державі;

4) придбання нерухомого майна.

2. Потреба в іноземних інвестиціях зумовлена насамперед:

- 1) реалізацією програми приватизації державного майна;
- 2) надзвичайно низькою інвестиційною активністю власних товаровиробників і підприємств;
- 3) потребами впровадження нових методів управління в усі сфери господарського життя;
- 4) розвитком фондового ринку.

3. Податкові стимули щодо залучення іноземних інвестицій охоплюють:

- 1) пільгову амортизаційну політику;
- 2) надання субсидій, субвенцій і дотацій;
- 3) звільнення від оподаткування, відстрочку сплати податків або надання податкових канікул;
- 4) встановлення вищих ставок у разі оподаткування прибутку підприємств з іноземними інвестиціями.

4. Фінансові методи стимулювання іноземних інвестицій - це:

- 1) надання відстрочки у сплаті податків;
- 2) пільгова амортизаційна політика, надання кредитів, субсидій, субвенцій та інші види допомоги;
- 3) ліцензування окремих видів інвестиційної діяльності;
- 4) прийняття нормативно-законодавчих документів.

5. Найбільш поширеною формою підприємств з іноземними інвестиціями в Україні є:

- 1) асоціації і концерни;
- 2) регіональні об'єднання;
- 3) спільні підприємства;
- 4) акціонерні товариства.

6. Вільна економічна зона (ВЕЗ) - це:

- 1) окрема область чи район, в яких зареєстровані спільні підприємства;
- 2) частина території України, на якій встановлюються спеціальний правовий режим економічної діяльності та особливий порядок застосування чинного законодавства України;
- 3) мережа комерційних банків, страхових компаній та інших фінансово-кредитних установ, що діють на окремо визначеній території;
- 4) виробничо-промислові об'єднання однієї галузі.

7. Ким визначаються статус і територія вільної економічної зони (ВЕЗ) ?

- 1) місцевою державною адміністрацією;
- 2) Верховною Радою України шляхом прийняття окремого закону для кожної ВЕЗ;

- 3) Кабінетом Міністрів України;
- 4) Національним банком України.

8. Основне призначення вільних економічних зон (ВЕЗ) полягає у:

- 1) створенні сучасної ринкової інфраструктури;
- 2) активізації підприємницької діяльності і залученні нових технологій з метою розширення виробництва і постачання високоякісних товарів та послуг як на внутрішній, так і на зовнішній ринки;
- 3) розширенні ринків збуту товарів і послуг;
- 4) розвитку ринку цінних паперів.

9. Які варіанти організації вільних економічних зон (ВЕЗ) розрізняють за ознакою відкритості?

- 1) зовнішньо-торговельні та науково-технічні;
- 2) інтеграційні та анклавні;
- 3) туристично-рекреаційні та прикордонної торгівлі;
- 4) офшорні зони.

Задачі

Задача 1. Умовний інвестор сформував портфель цінних паперів за рахунок придбання наступних:

- 1) 5000 одиниць акцій підприємства а за ціною 3 грн з дохідністю 14%;
- 2) 6000 одиниць акцій підприємства б за ціною 5 грн з дохідністю 13%;
- 3) 500 облігацій підприємства а за номіналом 1000 грн з дохідністю 10 %;
- 4) 500 державних облігацій внутрішньої позики з номіналом 1000 грн і дохідністю 7 %.

Розрахувати середню дохідність сформованого портфеля інвестора.

Задача 2. За трьома видами акцій проведено оцінку спільного вірогідного розподілу дохідностей.

Обчислити очікувану дохідність і стандартне відхилення портфеля цінних паперів, якщо умовний інвестор 30 % коштів спрямує в придбання акцій а, 40 % — в придбання акцій б і 30 % — в акції в.

Припускається, що дохідність кожного цінного папера некорельована з дохідністю інших цінних паперів.

Варіант	Результат	Дохідність акцій			Вірогідність розподілу дохідності акції
		А	Б	В	
1	1	-10	10	0	0,30
	2	0	10	10	0,20
	3	10	5	15	0,30
	4	20	-10	5	0,20
2	1	-5	0	5	0,10
	2	10	5	-5	0,40

	3	0	5	5	0,40
	4	15	10	5	0,10
3	1	-5	10	0	0,15
	2	0	5	5	0,35
	3	5	15	10	0,35
	4	-10	5	0	0,15
4	1	-5	0	5	0,30
	2	-10	5	5	0,20
	3	0	5	5	0,30
	4	15	10	5	0,20
5	1	-5	10	0	0,10
	2	0	5	5	0,40
	3	5	15	10	0,40
	4	-10	5	0	0,10

Теми рефератів

1. Сутність іноземних інвестицій та їх класифікація.
2. Роль іноземного інвестування в розвитку національної економіки та сфери залучення іноземного капіталу.
3. Участь іноземного капіталу у приватизаційних процесах в Україні.
4. Історія створення вільних економічних зон.
5. Створення сучасних офшорних зон.

ТЕМА 8. ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РИЗИК

План семінарського заняття:

1. Поняття інвестиційних ризиків, їх класифікація та характеристика
2. Кількісна оцінка ризиків інвестиційного проекту
3. Методи запобігання та мінімізації інвестиційних ризиків

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Методичний інструментарій оцінки ризиків інвестиційних проектів.
2. Обґрунтування доцільності інвестування за умов альтернативних інвестиційних проектів.
3. Оцінка сполучних інвестиційних проектів.
4. Характеристика окремих видів інвестиційних ризиків.

Тести

1. Суть механізму хеджування полягає:

- 1) у встановленні на підприємстві відповідних внутрішніх фінансових нормативів;
- 2) у здійсненні спеціальних фінансових операцій за угодами з товарами або фінансовими інструментами (переважно з похідними цінними паперами - деривативами);
- 3) у використанні альтернативних можливостей одержання доходу від різних фінансових операцій;
- 4) в уникненні окремих видів операцій.

2. Зниження рівня ризику, пов'язаного із фінансовим інвестуванням, забезпечується:

1) розподілом ризику між учасниками проекту (передача частини ризику співвиконавцям);

2) страхуванням, хеджуванням і диверсифікацією фінансових вкладень;

3) резервуванням коштів на випадок непередбачуваних витрат;

4) укладанням гарантійних угод на поставку обладнання.

3. Страхування інвестиційних ризиків:

1) підвищує інвестиційну активність;

2) розподіляє відповідальність між інвесторами і страховиком;

3) забезпечує розрахунковий ефект проекту, що кредитується;

4) є засобом охорони вкладень від руйнівних стихійних лих, а також: засобом захисту від несприятливих змін економічної кон'юнктури.

4. Розвиток страхування інвестиційних ризиків пов'язаний із:

1) створенням програмних продуктів за оцінкою привабливості інвестиційних проектів;

2) розвитком правового законодавства;

3) необхідністю відшкодування спричинених інвесторам збитків внаслідок настання ризикових подій в інвестиційній сфері;

4) розробкою методик оцінки ризику проектів.

Задачі

Задача 1. Підприємство планує реалізувати інвестиційний проект вартістю 240 тис. грн. Вартість позичкового капіталу становить 12 %, а ставка дохідності інвестованого капіталу (власний капітал + довгострокова заборгованість) — 14 %. Визначити рентабельність власного капіталу та його відносну зміну, якщо частка боргу у структурі капіталу збільшиться з 40 % до 60 %; розрахувати рівень фінансового важеля кожної структури капіталу.

Задача 2. Підприємство має інвестиційну потребу в залученні 2500 тис. грн; розробило два альтернативні плани фінансування: випуск простих акцій та отримання кредиту. Вартість обох альтернативних джерел становить 18 %. Інвестиційний проект строком на один рік, незалежно від джерела фінансування інвестицій, приносить 9200 тис. грн, собівартість продукції (без відсоткових платежів) становить 5900 тис. грн, податок на прибуток — 20 %. Визначити, який з двох планів має перевагу за результатом чистого прибутку.

Задача 3. Банк надав кредит на суму 40 млн грн строком на 5 років під 10% річних. Погашення боргу проводиться рівними щорічними виплатами в кінці кожного року, включаючи погашення основної суми боргу та відсоткових платежів. Нарахування відсотків проводиться раз на рік. Складіть план погашення боргу.

Теми рефератів

1. Сучасні методи управління інвестиційними ризиками.
2. Ризик та невизначеність в інвестуванні.
3. Методи оцінювання ризиків в інвестуванні.
4. Врахування інфляції в інвестиційних розрахунках.
5. Критерії відбору ефективних інвестиційних проектів.
6. Методика оцінки вартості окремих джерел інвестиційного проекту

ТЕМА 9. МЕНЕДЖМЕНТ ІНВЕСТИЦІЙ

План семінарського заняття:

1. Суть, принципи та завдання управління інвестиційним процесом.
2. Система управління інвестиційною діяльністю підприємства.
3. Стратегія прийняття інвестиційних рішень на підприємстві та її основні етапи.
4. Планування інвестиційної діяльності підприємства.

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Що таке інвестиційний менеджмент?
2. На основі яких принципів здійснюється ефективне управління інвестиційною діяльністю?
3. Яка основна мета інвестиційного менеджменту?
4. Які завдання виконує інвестиційний менеджмент?
5. Які основні функції інвестиційного менеджменту?
6. Якими напрямками визначається специфіка інвестиційного менеджменту?
7. У чому полягає індикативне планування?

Тести

1. При прийнятті рішення про інвестування за наявності альтернативного проекту для інвестора, не схильного до ризику, перевагу матиме той проект, що має:
 - а) менше значення коефіцієнта варіації;
 - б) більше значення коефіцієнта варіації;
 - в) показник коефіцієнта варіації не може бути використаний.
2. При аналізі фінансових інструментів коефіцієнт (З відображає ризик за окремим цінним папером як об'єктом фінансового інвестування. Якщо (З цінного папера більше 1, то ризик інвестування в ці цінні папери:
 - а) нижче середньоринкового рівня ризику;
 - б) на рівні середньоринкового рівня ризику;
 - в) вище середньоринкового рівня ризику.

3. Згідно із теорією Кейнса, точка перетину вартості кредитних ресурсів з лінією граничної ефективності інвестування відображає:

- а) мінімальний рівень інвестицій фірми;
- б) оптимальний рівень інвестицій фірми;
- в) максимально припустимий рівень інвестицій фірми.

4. Привілейовані акції, відповідно до законодавства України, не можуть бути випущені на суму, що перевищує:

- а) 10 % статутного фонду;
- б) 25 % статутного фонду АТ;
- в) 50 % статутного фонду АТ;
- г) обмеження не встановлене.

5. Опціон, згідно з яким покупець отримує право купити базовий актив у продавця, а продавець бере на себе безумовне зобов'язання продати базовий актив або здійснити взаєморозрахунки, є:

- а) опціоном пут;
- б) опціоном колл.

6. чи можна вважати, що володіння привілейованими акціями, що складають 15 % від розміру статутного фонду, є значним пакетом, який дає змогу суттєво впливати на прийняття рішень на зборах акціонерів:

- а) так;
- б) ні.

7. між якістю цінного папера та його доходністю існує:

- а) прямопропорційна залежність;
- б) оберненопропорційна залежність;
- в) залежності не існує.

8. Облігації, що розміщуються за ціною, нижчою ніж: їх номінальна вартість, це:

- а) відсоткові облігації;
- б) дисконтні облігації;
- в) цільові облігації.

8. Цінний папір, за яким емітент несе зобов'язання повернути у визначений строк кошти, інвестовані в його діяльність, але який не дає права власникам на участь в управлінні справами емітента, належить до групи:

- а) пайових цінних паперів;
- б) іпотечних цінних паперів;
- в) боргових цінних паперів;
- г) товаророзпорядчих цінних паперів;
- д) похідних цінних паперів.

9. За умови ліквідації акціонерного товариства пріоритет під час виконання зобов'язань мають:

- а) акції прості;
- б) акції привілейовані;
- в) облігації.

10. До похідних строкових контрактів належать:

- а) форварди;

- б) ф'ючерси;
- в) опціони;
- г) свопи;
- д) опціонні сертифікати,
- е) фондові;
- є) зазначені в пунктах В і Г;
- ж) зазначені в пунктах А, Б і В;
- з) зазначені в пунктах Д і Е.

Задачі

Задача 1. Капітал компанії сформовано за рахунок:

- короткострокової позики в банку в розмірі 500 тис. грн під 8 % річних;
- привілейованих акцій на суму 100 тис. грн (вартість капіталу — 10,5 %);
- звичайних акцій на суму 1200 тис. грн (вартість капіталу — 14 %);
- нерозподіленого прибутку в розмірі 1,5 млн грн (вартість капіталу - 13,5 %).

Розрахувати середньозважену вартість (СЗВК) капіталу компанії в цілому.

Задача 2. Компанія потребує інвестиційного капіталу в розмірі 900 тис. грн для реалізації інвестиційного проекту. Було використано такі джерела:

- емісія простих акцій — 200 тис. грн; ставка дивіденду за простими акціями — 13 %;
- емісія привілейованих акцій — 150 тис. грн; ставка дивіденду за привілейованими акціями — 12 % річних;
- емісія облігацій — 120 тис. грн; купонна ставка — 17 % річних. Прийнято рішення залучити банківський кредит на суму 430 тис. грн. Визначити, якою може бути максимально припустима вартість обслуговування кредиту, якщо припустима середньозважена вартість фінансування проекту — 14,5 %.

Задача 3. Власний капітал компанії сформовано за рахунок нового випуску привілейованих акцій та звичайних акцій, випущених раніше. Відношення привілейованих акцій до звичайних — 0,35. Компанією випущено 2000 привілейованих акцій з номінальною вартістю 100 грн, річним дивідендом 12 грн та витратами на випуск 2,5 %. Ціна звичайної акції — 20 грн, розмір дивіденду — 1,4 грн. Прогнозується постійне зростання дивідендів на 6 %. Ставка податку на прибуток — 20 %. Розрахувати вартість капіталу кожного джерела, а також середньозважену вартість (СЗВ) власного капіталу компанії в цілому.

Задача 4. Розрахувати теперішню вартість 1000 грн, які будуть отримані через 12 років, зважаючи на те, що ставка дисконтування становить 7 %.

Задача 5. Розрахувати майбутню вартість вкладу через 3 роки за складним відсотком, якщо початкова сума вкладу — 1000 грн, річний відсоток — 15 %.

Теми рефератів

1. Інвестиційне планування на підприємстві
2. Основні елементи системи управління інвестиційною діяльністю
3. Механізм інвестиційного менеджменту на підприємстві.
4. Оцінка ефективності системи менеджменту на підприємстві.

5. Особливості управління реальними та фінансовими інвестиціями на підприємстві

6. Інвестиційна стратегія на підприємстві

ТЕМА 10. ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ.

План семінарського заняття:

1. Обґрунтування інвестиційних програм: зміст, склад, структура.
2. Формування інвестиційної стратегії фірми;
3. Принципи і методи обґрунтування інвестиційних програм.
4. Етапи практичної реалізації інвестиційних проектів.

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Поняття альтернативної вартості та її врахування в оцінюванні ефективності інвестицій.
2. Елементи теорії процентів. Сутність простих і складних процентів.
3. Методичний інструментарій оцінки ефективності інвестицій.
4. Обґрунтування доцільності інвестування за умов альтернативних інвестиційних проектів.
5. Оцінка сполучних інвестиційних проектів.
6. Характеристика окремих видів інвестиційних ризиків.
7. Взаємозв'язок ризику і доходу в інвестуванні.

Тести

1. Термін окупності інвестицій найбільш повно характеризується як:
 - 1) відношення середньорічного прибутку до середньорічної вартості основних засобів і оборотних активів;
 - 2) відношення загального розміру інвестицій до річного розміру прибутку від реалізації інвестиційного проекту;
 - 3) відношення приросту обсягу реалізації продукції до вартості здійснених капітальних вкладень;
 - 4) кількість років, протягом яких відбувається реалізація інвестиційного проекту.
2. Коефіцієнт ефективності інвестицій характеризується як:
 - 1) відношення сумарних грошових надходжень від реалізації інвестиційного проекту до суми інвестованих коштів, спрямованих на реалізацію інвестиційного проекту;
 - 2) відношення приросту валового доходу до середньорічної вартості основних і оборотних засобів;
 - 3) відношення балансового прибутку від реалізації продукції до середньорічної вартості майна підприємства;
 - 4) співвідношення між власними і залученими джерелами фінансування інвестиційної діяльності.
3. Метод визначення чистої поточної вартості (NPV) ґрунтується на:
 - 1) визначенні різниці між: сумою грошових потоків і відтоків;

2) різниці між: сумою грошових надходжень і враховуванні рівня дисконту;

3) визначенні суми доходу, нараховуваної на основну суму інвестованого капіталу;

4) визначенні різниці між: сумою дисконтованих доходів (грошових потоків) за певний інвестиційний період і початковими інвестиціями.

4. Метод розрахунку індексу рентабельності інвестицій (PI) ґрунтується на:

1) співставленні грошових надходжень і інвестиційних витрат;

2) визначенні рівня доходності конкретного інвестиційного проекту у вигляді дисконтної ставки, за якою майбутня вартість грошового потоку від інвестицій приводиться до теперішньої вартості інвестицій;

3) показнику, оберненому NPV;

4) співставленні суми дисконтованих доходів (грошових потоків) за певний інвестиційний період і початкових інвестицій.

Задачі

Задача 1. Компанії необхідно нагромадити 2 млн. грн для придбання через 10 років будівлі під офіс. Найбезпечнішим способом нагромадження є придбання серій безризикових державних цінних паперів, що генерують річний дохід за ставкою 8 % річних з нарахуванням процентів кожні півроку. Яким має бути початковий внесок фірми?

Задача 2. Підприємство планує інвестувати 3,5 млн. грн в розробку та впровадження проекту з модернізації виробництва. Розпочати роботу над проектом планується через 6 років, а до цього часу накопичувати потрібну суму, відкладаючи щоквартально однакові за величиною суми коштів на депозитний рахунок у банк під 14 % річних. Визначити, якими мають бути щоквартальні внески підприємства, щоб до запланованого часу накопичити необхідну суму коштів.

Задача 3. У вашому розпорядженні є 10 млн. грн. Ви хотіли б потроїти цю суму через 7 років. Яким є мінімально прийнятне значення процентної ставки?

Задача 4. Розрахувати розмір інфляційної премії, якщо річний реальний середньоринковий рівень доходу на інвестиції — 20 %, темп інфляції — 25 % у рік.

Задача 5. Розрахувати необхідну ставку доходу акції А, якщо відомо, що:

- безризикова ставка на ринку дорівнює 8 %;
- середня ринкова доходність дорівнює 12 %;
- середня доходність підприємств тієї ж галузі дорівнює 15 %. Зробити висновок, чи слід купувати цю акцію, якщо останній сплачений дивіденд складає 14 % до номіналу.

Теми рефератів

1. Основні принципи оцінки ефективності інвестиційних проектів. Види ефективності інвестиційних проектів.

2. Загальна характеристика методів оцінки ефективності інвестиційних проектів.

3. Концепція вартості грошей в часі та її економічна суть. Теперішня і майбутня вартість інвестицій.

4. Врахування інфляції в інвестиційних розрахунках.

5. Методи оцінки ефективності інвестицій, що ґрунтуються на дисконтуванні.

6. Оцінка вартості інвестиційного капіталу.

7. Поняття інвестиційних ризиків, їх класифікація та оцінка.

8. Методи запобігання та мінімізації інвестиційних ризиків.

ТЕМА 11. ВИКОРИСТАННЯ (ОСВОЄННЯ) ІНВЕСТИЦІЙ

План семінарського заняття:

1. Організація управління реалізацією інвестиційного процесу.
2. Матеріально-технічне забезпечення інвестиційного процесу.
3. Моніторинг реалізації інвестиційних проектів
4. Прийняття інвестором виконаних робіт і готових об'єктів.

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Організація реалізації інвестиційного процесу. Оперативне управління проектом.

2. Види, принципи та етапи розробки календарних планів.

3. Матеріально-технічне забезпечення інвестиційного процесу.

4. Моніторинг реалізації інвестиційних проектів.

5. Прийняття інвестором виконаних робіт і готових об'єктів.

Тести

1. Технічний моніторинг проводить:

- 1) інвестор, замовник, генеральний підрядник;
- 2) фірма-девелопер та генеральний підрядник;
- 3) банківський персонал;
- 4) правильна відповідь 1) і 2).

2. Маркетинговий моніторинг проводить:

- 1) інвестор і замовник;
- 2) генеральний підрядник;
- 3) субпідрядні організації;
- 4) правильна відповідь відсутня.

3. Фінансовий моніторинг проводить:

- 1) інвестор і замовник;
- 2) генеральний підрядник і інвестор;
- 3) аудитори;
- 4) усі учасники проекту.

4. Після введення об'єкта в дію кошти, які поступають від реалізації продукції, інвестор починає використовувати на:

- 1) відшкодування власних витрат;
- 2) погашення заборгованості кредиторам;
- 3) виплату дивідендів по залученому капіталу;
- 4) усі відповіді правильні.

5. Пусконаладжувальні роботи можуть проводитись на різних стадіях освоєння потужностей:

- 1) після завершення монтажу обладнання і закінчення індивідуальних випробувань перед комплексним випробуванням обладнання;
- 2) при освоєнні проектної потужності підприємства;
- 3) в процесі експлуатації обладнання діючого підприємства;
- 4) усі відповіді правильні.

Теми рефератів

1. План виконання робіт, його призначення.
2. Порядок розробки календарних планів реалізації проекту.
3. Контроль і регулювання проекту.
4. Маркетинговий моніторинг, його суть та напрями.
5. Фінансовий моніторинг проекту, його суть та напрями.
6. Суть та напрями технічного моніторингу проекту.
7. Банківський контроль за реалізацією проекту при здійсненні проектного фінансування.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України // Закони України: В 12 т. — Т. 10. — С. 5—40.
2. Господарський кодекс України. — Офіц. текст — К. : Кондор, 2004. — 208с.
3. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 47, ст.646
4. Про інноваційну діяльність. Закон України від 04.07.2002 № 40-IV // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002, N 36, ст.266
1. Бланк І.О., Гуляєва Н.М. Інвестиційний менеджмент: Підручник. - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. - 398 с.
2. Вайцеховська В.В. Іноземне інвестування в умовах інтеграції України у світову економіку // Актуальні проблеми економіки. – 2006. - №8. – с.55 - 61.
3. Ванькович Д., Демчишин Н. Інвестиційний клімат в Україні та шляхи його поліпшення // Економіст. – 2008. - №4. – с. 79 – 81.
5. Вінник О. М. Господарське право: Курс лекцій.- К.: Атіка, 2005.- 624 с.
6. Вінник О. М. Інвестиційне право: Навч. посіб. для вузів. - К: Юридична думка, 2005. – 568 с.
4. Вітлінський В.В., Наконечний С.І., Шарапов О.Д. Економічний ризик і методи його вимірювання: Підручник. - К.: ІЗМН, 1996. - 400 с.
5. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрямки їх реалізації. - К.: ВІРА-Р, 1999. – 472 с.
6. Гребінець К. М. Організація і планування на підприємстві: Навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 528 с.
7. Данілов О.Д. Інвестування Навчальний посібник. – Видавничий Дім “Комп’ютер прес”, 2001.- 364с.
8. Денисенко М. Можливості активізації інвестування в сучасних умовах // Економіка України. - № 1. – 2003. – С. 28-31.
9. Денисенко М. Проблеми удосконалення організаційно-економічних механізмів інвестування// Економіст. – 2003. - №10 . - с.46 -51.
- 10.Дорошенко Т.В Формування оптимальної структури інвестиційних ресурсів підприємства // Фінанси України. – 2002. - №9. – с.134 – 137.
- 11.Дребот Н.П. Інвестиційна стратегія підприємництва: засади і особливості формування в сучасних умовах. // Регіональна економіка. – 2004.-С. 56-67.
- 12.Дребот Н.П. Інвестиційна стратегія підприємництва: проблеми та шляхи оптимізації // Регіональна економіка. – 2006.– С. 61-74
- 13.Кваснюк Б. Інвестиційна політика та відтворення в Україні // Економіка України. - 2002. - № 9. - с. 16-25.
- 14.Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент, 3-тє видання, перероблене і доповнене. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. с. 294 – 316.
- 15.Козик В.В., Панкова Л.А., Григор’єв О.Ю., Босак А.О. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини/ За ред. В.І. Міщенко. — К.: Т-во “Знання”. - 2005. – 495 с.
- 16.Колтынюк Б.А. Инвестиционные проекты. Учебн. – СПб: из-во «Михайлова В.А.», 2000 –422с.

- 17.Лавров Р.В. Роль банківських установ в активізації інвестиційних процесів на вітчизняних підприємствах // Актуальні проблеми економіки. – 2006. - №6. – с.36 - 47.
- 18.Мазур И.И. Шапиро В.Д. Управление проектами - справочное пособие М.: Высшая школа, 2001 – 875с.
- 19.Мерзляк А. Іноземні інвестиції в контексті інтеграції України до ЄС // Економіка України. - 2008. - № 7. - С.84-89
- 20.Москвін С. Характеристика інвестиційного клімату в Україні та перспективи його покращення // Пріоритети. – 2002. - № 2. – с. 2-8.
- 21.Онищенко В. Сучасні напрями формування інвестиційного процесу в Україні // Економіка України. – 2007. - №10.-с.46-50.
- 22.Отецький В.Л. Інвестиційна модель зростання економіки // Фінанси України. – 2003. -№ 1. – с. 21-27.
- 23.Петруха С.В., Колотуша М.М., Смолюк Д.О. Наукові підходи до побудови системи стимулювання інвестування економіки України // Актуальні проблеми економіки. – 2006. - №11. – с.39 – 49.
- 24.Пирог О. В. Іноземні інвестиції як фактор економічного зростання економіки в Україні // Актуальні проблеми економіки. - 2005. - № 5. - С. 15 - 19.
- 25.Піддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент. Київ: КНЕУ, 2005. с. 536.
- 26.Пономаренко В. С. Стратегічне управління підприємством. - Х.: Основа, 1999. - 620 с.
- 27.Правик Ю.М. Інвестиційний менеджмент: Навч. посіб. — К.: Знання, 2007. — 431 с.
- 28.Рясних Є. Г. Основи фінансового менеджменту. К: Скарби, 2003. с. 71 – 87.
- 29.Станчук С.П. Проблеми залучення іноземних інвестицій в регіони України // Формування ринкових відносин в Україні. - 2004. - № 9. - С. 165-167
- 30.Струніна В. Шляхи поліпшення інвестиційного клімату в Україні // Економіка України. – 2001. - № 9. – с. 11-16.
- 31.Субботин А.К. Иностранные инвестиции в экономику Украины: проблемы и стратегия. – К. – 2005. – 182 с.
- 32.Федоренко В.Г. Іноземне інвестування в економіку України. – К. – МАУП. – 2004. – 218 с.
- 33.Червова Л., Азарчук М.Н. Порівняльний аналіз динаміки інвестицій в економіку України // Економіка України. – 2008. - №7. – с.32 – 42.
- 34.Шилов Е., Гойко А. Шляхи активізації інвестиційних процесів в Україні // Вісник ТАНГ. – Т. – 2006.- Вип.10. – с. 238-241
- 35.<http://www.ukrstat.gov.ua/>